

GOGA

Boris Kolar
Potopimo Islandijo!

Nevi in Vasji

I

Zwarteburen je majhno mesto z občinsko upravo v Groningenskem okrožju. Zdi se, da se ga je zgodovina vztrajno izogibala, saj je bil edini pomembnejši dogodek, ki se ga spominjajo meščani, pa tudi dvor kraljevine Nizozemske, dogodivščina s kraljičinim starim pudljem Lavzijem. Spored obiska njene kraljevske visokosti tega nepomembnega kraja je bil podobno dolgočasen kot z neskončnimi kanali prepredeno zakotje nizozemskega podeželja. Kraljica, obdana s spremstvom resnih mož v temno modrih oblekah, prereže trak na vhodu v novo šolo, poimenovano po njenem veličanstvu, deklica iz drugega razreda prinese cvetje in se ljubko prikloni, himna, župan z roko na srčni strani prsi in gospa v rožnatem klobuku izgine v veliki limuzini s temnimi stekli. A obisk Zwarteburna se je nepričakovano podaljšal globoko v popoldan, saj je v trenutkih nepazljivosti ušel Lavzi. Pudelj je bil star kot cerkveni zvonik in gluhi kot ciganski lonci. Od rojstva je bil nagnjen k nevšečnostim ter kot tak kraljevsko ljubljen. Na stara leta se je ubogi živali pokvarila neka notranja regulacija, zato je smrdel kot crknjen konj, vendar nihče ni želel, da se bi živali dogodilo kaj usodnega, še zlasti ne v tako zakotnem in od boga pozabljenem kraju, kot je bil

Zwarteburen. Pudlja so končno našli pod vimeni črne frizijske molznice. Uboga krava se je zaradi nepričakovanega visokega obiska nelagodno prestopala, medtem ko se je kraljevski Lavzi valjal po še toplem govnu. Psa so na dvor pripeljali v posebnem avtu, frizijka pa se nikoli več ni izkazala v mlečnosti. Kraljica je občutila vso težo krone in je molila boga, da se ji ne bo več treba vrniti v ta kraj.

V edinem turističnem prospektu, nekakšni zgibanki, je mlad par na kolesih in s kravami v ozadju vabil turiste, naj se jima pridružijo na izletu po Zwarteburnu in okolici. Kraj s prisrčno okolico se je hvalil, da leži v najbolj ravninskem delu Nizozemske. Zato se je meščanom od nekdaj zdelo, da so še posebej in še najbolj enaki med enakimi. Kar je bilo po svoje res. A Nizozemska je ravna kot krožnik in drugi evropski narodi nikoli niso mogli razumeti, kaj je tako posebnega, če živiš v najbolj ravnem delu popolnoma ravne dežele. Druga krajevna posebnost, te meščani niso obešali na posebej velik zvon, so bili župani iz rodbine van Zein. Kljub zelo demokratični ureditvi občinske uprave je bil za župana vedno izvoljen le van Zein. To niti ne bi bilo tako narobe, če van Zeini ne bi bili pravi tepci. Generacije so se menjavale, časi so se spreminjali, le nekaj je bilo gotovo: da bo župan van Zein in da bo tepec. A kljub njihovi očitni nesposobnosti je bil rezultat volitev vedno enak in ljudski predstavniki v mestnem svetu so prosili monarha, da je van Zeina znova imenoval na odgovorno župansko mesto. Robert, zadnji župan, se je bližal osemdesetim in je bil ob svoji omejenosti še rahlo senilen ter skoraj gluha. Občinskemu svetu

se ni bilo treba bati, da bi župan ukrepal na svojo roko. Še kadar je bilo treba v Groningen, je van Zein poslal na hitro izbranega namestnika, saj v to mokro mesto nikoli ne bi odpotoval sam. Govorilo se je, da se je Robertov ded odpravil v Groningen kmalu po nastopu županovanja. Ko se je podajal na pot, je na severu Nizozemske deževalo. Potovanje v mokrem, deževnem vremenu mu ni dišalo, zato je namero prestavil v naslednji mesec. A je tudi takrat deževalo in tudi v tretje ni imel več sreče z vremenom. Zato je van Zein mestnemu svetu naznanil, da je Groningen najbolj deževno mesto v deželi, saj tam po treh mescih še vedno pada dež, zato ga v tako mokrem mestu zagotovo ne bodo videli. Deževna izkušnja se je po nekem čudnem naključju dedovala po moški liniji potomcev, zato ne sin starega van Zeina ne njegov vnuk nikoli nista odpotovala do Groningena, češ da tam vedno dežuje, ne glede na še tako sončno vreme v Zwarteburnu.

Res je, da Zwarteburen nima slavne zgodovine, in mogoče imajo prav oni, ki trdijo, da je podoba kraja dolgočasna kot nizozemska grahova juha s klobaso. Ob tem je težko zanikati, da je župan senilen in popolnoma neuporaben. A nihče si ne bi upal oporekati priznanju, da je občinsko politično življenje vzgled demokratičnega ustroja sodobne družbe. V občinskem parlamentu sobivata konzervativna stranka krščanskih vrednot Zwarteburensko upanje Lormarja van Edeja in liberalna stranka komercialnega napredka Zwarteburenska podjetnost Lenarta Groota. Biodiverzitetu političnega ekosistema sta pred časom popestrili še zelena stranka

Regrat in mak Jannice Goldberg ter stranka upokojencev Srebrni Apolon upokojenega frizerskega mojstra Johanna Alghursta. Ob teh so v občinskem parlamentu pogosto sedeli tudi neodvisni politični akterji. Praviloma so to bili srednješolci ali študentje, ki so se aktivirali za koncert težkometalcev ob začetku poletja. Med neodvisne so šteli tudi Meha, s pravim imenom Mehmed Ahmedbegović. Meho je sicer redno prihajal na seje, vendar življenja v občinskem parlamentu ni imel za akt demokracije, temveč, kot je sam povedal: »Da se sretnu komšije.« V Mehovih očeh je bila politika namreč smrtno nevarna aktivnost lopovov, tajkunov in zahrbtnih goljufov. Bosanec, rojeni Sarajlija, je na svoji koži občutil vso težo politične ekonomije nekdanje Jugoslavije in kasneje tudi moro te dežele. Vedno je govoril, da kmeta na vozu vleče krava, pomembni ljudje pa se vozijo v avtomobilih, zato se je odločil za avtomobile, jih malo popravljaj in malo prodajal. V stari Jugi se je uspešnost moškega merila izključno po znamki njegovega avtomobila, uspešnost ženske pa po tem, kakšen avto je vozil njen moški. Dober mehanik je popravljaj dobre avtomobile. Le da je mehanike pot do dobrih limuzin vodila preko starih pokvarjenih fičov do stoenk in zdelanih golfov, sledili so opli in na koncu mercedesi, medtem ko so dobre ženske že takoj sedle v »mečko«. Mercedes še tako klavrnega izgleda je bil sanjsko vozilo, vrh strogo določene hierarhije, kjer so šteli le nemški avtomobili. Francoska roba je bila premehka za balkanski asfalt, italijanska se je preveč kvarila, Japonci pa sploh niso delali avtomobilov, ki bi jih bilo mogoče popravljati.

Bile so še črne limuzine, vendar te niso bile za uporabo. Če se je pojavila murija, ona iz mesta, ne njihova, lokalna, je črne limuzine zaplenila in jih vrnila pravim lastnikom. Meho je delal tudi v Nemčiji, a ne dolgo. Nemška fabrika ni nudila istih delovnih pogojev kot sarajevska kafana, kjer se je sklepala večina poslov.

Meho je imel politiko za nevarno in tvegano početje, ki se ga človek oprime, kadar ni drugega izhoda, približno tako kot se loti preprodaje droge, zvodništva ali nameščanja izidov nogometnih tekem. Politiko je skušil v njeni najslabši maniri. Srbi so jo namreč v Sarajevu širili z ostrostrelci, havbicami in 120 mm topovi. Kot nekoč Turki so mehčali mesto, dokler ljudje niso znoreli in začeli brezglavo begati po ulicah. Plenilci so lovili ob lepem vremenu, kadar pogleda skozi ostrostrelski daljnogled niso motile meglice. En tulec naboja, ena duša. Meho je, kot vse Sarajlije, lovil dnevne novice po kafanah in na čaršiji, potem pa resnico primerjal z ono iz dnevnega časopisja. A spopad je zapadel v tisto prekleto balkansko agonijo, ki jo je v teh krajih doživela skoraj vsaka generacija in je kot najhujša kuga morila ženske, otroke in može. Postalo je nevzdržno, zato se je pretihotapil iz obkoljenega mesta in se odpravil proti zahodu. Nihče ne ve, kako se je znašel v Zwarteburnu. Jezika takrat še ni obvladal, tudi sorodnikov ni imel, da bi mu nudili oporo v prvih mesecih emigracije. Vendar je bil ročen mladenič, zato je že kmalu pomagal pri vrtnih delih in polaganju tlakovcev, opravilu, ki ga na Nizozemskem nikoli ni zmanjkalo. V svoji gatarbajterski nemščini je povedal, da je begunec iz Bosne.

»Pa menda ne iz Srebrenice,« so ga prestrašeno vprašali Zwarteburenčani.

»Ama baš iz Srebrenice! Rojen v Srebrenici, v šolo hodil v Srebrenici, komaj živ pobegnil iz Srebrenice, da sem zdaj v hladnem tujem svetu brez imetja in čisto sam. A na srečo me je usoda vodila do vašega lepega mesta in do prijaznih ljudi v njem.«

Meho ni izpustil take priložnosti. Vsa nizozemska sramota in nacionalna slaba vest je v trenutku dobila priložnost, da se vsaj malo spokori. Če nizozemski korpus ni uspel ubraniti Srebrenice pred Srbi, se lahko vsaj Zwarteburen odkupi in poskrbi za pogumnega Bosanca. Nemudoma je bila sklicana seja občinskega parlamenta. Stališče stranke Zwarteburensko upanje je bilo, da begunca sprejmejo in mu dodelijo socialno stanovanje, stranka Regrat in mak je zastopala predlog, naj se mu iz računa občinske blagajne vsak teden izplačajo boni za nakup veganske prehrane, v Srebrnem Apolonu pa so ga predlagali za pridruženega člana društva upokojencev in ga povabili na izlet po Amsterdamskih kanalih. Še v Zwarteburenski podjetnosti niso nasprotovali taki razsipnosti občinskih sredstev, vendar se jim je zdelo smotrno, da tak dogodek najde čim več prostora v medijih, saj bi Zwarteburnu reklama samo koristila. Navsezadnje občina sprejema vso težo nacionalne pokore na svoja pleča, zato ne bi bilo nič narobe, če bi se v Zwarteburnu zaradi pomoči temu Ahmedbegoviću dvignila vrednost nepremičnin.

»Denar se mora dvakrat obrniti, če hočemo, da je investicija trdna,« je bil moto Lenarta Groota, ki je izkoristil

vsako priložnost za poslovanje z nepremičninami. Pred leti mu je uspel veliki poslovni met. Takrat še pri državnih Nizozemskih železnicah je Zwarteburnu izposloval novo železniško postajo za medmestne vlake. Prej so ti drveli mimo, do večjih mest so vozili le počasni lokalni vlaki s številnimi prestopanji. Dokler se hitri vlaki niso ustavljali v Zwarteburnu, ta del zakotnega nizozemskega podeželja ni bil zanimiv za mlade družine, podjetne japije ali premožne člane uprav državnih podjetij. Poslovni načrt Lenarta Groota je bil preprost. Če se bodo hitri vlaki ustavili v Zwarteburnu, bo mestece zapisano na zgornjem delu tabele s cenami zazidljivih parcel. Vse dopise, naslovljene na upravo Nizozemskih železnic, je sicer podpisal župan van Zein, prepričan, da bodo dela namenjena izgradnji nogometnega stadiona.

Ob otvoritvi nove železniške postaje je župana preblisnilo, da je treba poudariti slovesni trenutek, zato se je oblekel v uniformo nogometnega sodnika. Posodila mu jo je sosedica, vdova po nogometnem sodniku, ki je sodil nogometne tekme od konca šestdesetih pa tja do prve polovice sedemdesetih let. Menda je bil zelo avtoritaren človek, visok skoraj meter devetdeset, in ob koncu sodniške kariere težak že krepko čez sto kilogramov. Zato je na otvoritvi rahlo zmedeni župan stal v ohlapni črni majici, kratkih, a zelo širokih hlačah in dokolenkah. Nogavice, te so se nekoč tesno prilegale mogočnim golenskim mišicam pokojnega gospoda nogometnega sodnika, so zdaj zdrsnile po tankih skrivljenih nogah in se sesedale nad prevelikimi nogometnimi čevlji. Lormarja van Edeja

je že ves čas najedalo ljubosumje in sumničavost zaradi podjetnih potez konkurenta Lenarta Groota, zato je izkoristil trenutek in v priložnostnem nagovoru zbranim meščanom in predstavniku Nizozemskih železnic razložil, da župan pooseblja delovni in športni duh in v skladu z nizozemsko tradicijo tudi strogost ter poštenje. Županu so dovolili odžvižgati prvi hitri vlak, ki je zapustil zwarenburensko postajo, cena Grootovih nepremičnin pa je nemudoma poskočila in mu prinesla za tiste čase sumljivo veliko denarja.

II

Lormar van Ede in Lenart Groot sta z leti le še krepila svoje rivalstvo. Stranki sta se srdito borili za vsak glas podpore in za vsako drobno znamenje prevlade. Sčasom sta se gospoda tudi vedno bolj iskreno sovražila. Čas velikega spopada je nastopil kmalu po prelomu tisočletja. Po vsej Evropi so vznikali poletni festivali. To so bile tedenske ali dvotedenske veselice, ljudje so uživali v glasbi in raznovrstnih kulturnih dogajanjih, pili pivo ter posedali dolgo v tople noči, naslednji dan pa s težkimi glavami hodili v službo. Tudi v Zwarteburnu je zrastel festival. Najprej je bila le malo večja vrtna veselica, vendar so kasneje začeli prihajati pravi glasbeniki in ulični zabavljači. Prišla so celo zares velika imena zabavne glasbe in v prestolnicah zabave se je govorilo, da je nekje na nizozemskem podežlju naenkrat več grammyjev kot kjerkoli drugje na svetu. Lenart Groot je bil nezadovoljen, ker so za štirinajst dni pomembno upadli posli z nepremičninami, ob tem da so mu pod oknom razbijali muzikanti in mu kradli spanec. Ravno se je pripravljaj na vsesplošno akcijo proti festivalu, ko je Lormar van Ede sklical izredno sejo mestnega sveta z eno samo točko dnevnega reda – ukinitvijo festivala zaradi slabega vpliva na moralo mestne skupnosti.

Za Lenarta Groota je bilo, kot bi ga nabodli na žareče igle. V hipu je spoznal, da so festivali prava osvežitev za mrtvoudno občinsko življenje. Promocija zakotnega Zwarteburna je zagotavljala prosperiteto in razvoj podjetništva, kar je mesto potrebovalo kot tulipani vodo. Kaj je to takega, če je treba potrpeti nekaj hrupnih noči, ko vendar vse ostale bogatijo festivalski dobički.

Večji del politične smetane je na veliko Lormarjevo nesrečo prepoznal prednosti poletnega festivala, zato se je ta prav lepo udomačil v Zwarteburnu. Potem so prišla leta krize in vse je kazalo, da bodo Lormarjevi argumenti o dragem in nemoralnem početju v poletnih mesecih dobili večinsko podporo. Ob Grootovih podjetnikih so festival podpirali le še v stranki Srebrni Apolon frizerskega mojstra Johanna Alghursta. Priletni in zato že po naravi kratkega spanca, so člani stranke postali gonilna sila takoj, ko je utrujena mladež odpovedala. Vrlim upokojencem so tople noči in hladno pivo pognali motorje, da so noreli in plesali do jutra. Preglasno so se režali, ko so ob zori pozdravljali peke, ki so se po nočni izmeni utrujeni vračali proti domu. Zato je bila smer jezička na tehtnici vedno bolj odvisna od stranke Regrat in mak. Upokojenci so se na festivalu redno zaljubljali in se po njegovem zaključku poročali na magistratu, Jannice Goldberg pa poletna rajanja niso postregla s pričakovanimi rezultati. Po vseh teh letih vročih noči in čudovitih slamnikov in lahkih lanenih oblek je zajetna gospa v najboljših letih še vedno ostajala samska. Jannice se je nekega jutra zbudila zelo užaljena in jezna na poletje in vse festivale na svetu.

Poslej se je krmilo stranke začelo nevarno obračati v desno. Kjer jo je z odprtimi rokami čakal Lormar van Ede. Na februarškem zasedanju občinskega parlamenta je bilo pričakovati popolno zmago konservativcev in ukinitvev poletnega festivala v Zwarteburnu.

Tako se bi verjetno tudi zgodilo, če ne bi na videz nepomembna novica iz drugega konca sveta udarila kot strela z jasnega in za vedno spremenila življenje v Zwarteburnu. Zgodilo se je namreč, da sta se največji banki na Islandiji znašli v bankrotu. Ob tem so ignorantski Islandci na referendumu dali enoglasno vedeti, da jim na misel ne pride kakršnokoli odplačevanje dolga nekaj japijevskih bančnikov. To je bil čas hudih pretresov, zato tudi ni bilo nenavadno, da je svet takrat skoraj povsem preslišal še enega iz vrste bankrotov, ki so v času svetovne ekonomske krize prizadeli nedolžne varčevalce tako v Braziliji kot v Veliki Britaniji in tokrat tudi na nizozemskem podeželju.

Že dan po novici o islandskem bankrotu je v strankah Zwarteburensko upanje in Zwarteburenska podjetnost zavladalo vznemirjenje. Stari van Zein, ki je med svoje županske dolžnosti štel tudi komentiranje svetovnih dogodkov, je za lokalni časopis povedal, da je bankrot pravična kazen za finančne mahinacije in da se pridni in delavni ljudje pač nimajo česa bati. Tokrat sta si bila Lormar van Ede in Lenart Groot vsaj v eni stvari enotna. Da je stari van Zein tepec in da bodo pridni in delovni ljudje v Zwarteburnu strahovito jezni, saj so ostali brez občinske blagajne. Islandci so s pravljičnimi obrestnimi merami vabili male občine, te pa so želele s kratkotrajnimi

depoziti zaslužiti prav tako pravljичno veliko denarja. Seveda sta tudi vodilna zwarteburenska politika vsak po svoje spodbujala vlaganje občinskega denarja v tvegane bančne naložbe, saj so volivci vedno nagradili finančno uspešnost strank. A milni mehurček se je razpočil tudi nad Zwarteburnom.

Župan van Zein je kot vedno odprl zasedanje občinskega parlamenta. Prepričan je bil, da bo glavna točka dnevnega reda semenj krav molznic in registracija semenjskih bikov. To je bil zanj edini in najpopularnejši kulturni dogodek v mestu, čeprav ga že dobrih petindvajset let ni bilo več na koledarju zwarteburenskih prireditiv.

»Da bodo lahko krave dajale še več mleka in biki še boljše seme, v imenu njenega veličanstva odpiram naš mestni parlament.« Po tem imenitnem uvodu je župan zadremal ter prepustil besedo vodjem političnih strank. Naslednji dve uri so se vrstili ogorčeni govori obeh prvakov, ki sta kar tekmovala v besu in jezi nad krivico, storjeno Zwarteburnu. Vsi so bili ogorčeni! Lenart Groot se je zgražal nad poslovno moralo, Lormar van Ede je bil prepričan v božjo kazen, celo Meho je bil jezen, saj mu je občina namenila denar za odprtje čevapčičarne, s katero bi mu nedvomno uspel preboj v deželi, kjer so bile vrh nacionalne kulinarike ne preveč sveže surove ribe s čebulo.

»Da bog da knjigu rukama čitali! Treba potopiti ono jebeno ostrvo,« je bentil sam pri sebi, a ko so ga vprašali, kaj je rekel, se mu je vendarle zdelo, da Nizozemci še niso zreli za vse bogastvo bosanskega govornega izročila, zato je prevedel samo zadnji del stavka. Lenart Groot se

je načelno strinjal: »Spoštovani kolegi, če kdo ve, kaj je poštena poslovna morala, smo to zagotovo mi v Zwarteburenski podjetnosti. Eno vam povem, poslovna morala je za nas zakon, napisan ali nenapisan, povsem vseeno je, dogovor mora držati, če je potrjen s stiskom rok ali z desetimi pečati. Kajti za vsakim podjetnikom stoji družina, v družini so otroci, zazrti v ravnanje očeta. Ko bodo oni prevzeli podjetja v svoje roke, bodo ravnali tako, kot smo jih mi naučili. Nepoštene, pokvarjene morale, kakršno poznajo ruski tajkuni, londonski in zdaj še reykvjiški japiji, ne bomo dovolili! Uprli se ji bomo! Tukaj in zdaj!« Govoril je vse hitreje in vse zanosneje, tako da je nazadnje že kar besnel.

V nasprotju s svojim političnim oponentom Lormar van Ede sploh ni več vstal, da bi povedal mnenje stranke Zwarteburensko upanje. Kar sedel je in zamaknjeno gledal nekam v kot, kot da ga sploh ne zanima, kaj govorijo drugi. V trenutku tišine med sicer bučno razpravo je spregovoril skoraj s preroškim glasom:

»Doletela jih bo kazen! Za svoj gnusni zločin bodo odgovarjali! Njihov prekleti otok se bo potopil in z njim bodo potonili vsi ti goljufivi bankirji, kot so potonili neposlušni grešniki ob vesoljnem potopu!«

Vzdušje je postajalo vzneseno celo v stranki Srebrni Apolon: »Res ni lepo, da ti mladi podjetniki mislijo le na denar. Ali so se kdaj spomnili na upokojujence? Kako so si sploh drznili narediti kaj tako groznega in porabiti denar za poletni festival? Rečem vam, sami bi potopili otok, če bi bili malo mlajši!«

To je spet spodbudilo Lormarja van Edeja, da se je vrnil iz meditativnih počitnic in se v polni formi vrnil v razpravo: »Mojim letom pa nič ne manjka, spoštovana kolegica in dragi kolegi, da ne bo pomote, in če bo treba, bom sam odplul na pot in kaznoval te podle in prevarantske bankirje. Naš človek je denar pošteno prislužil. S trdim delom in samoodpovedovanjem. Na cerkvenem zvoniku dolga razpoka že nevarno zeva in ne znam si predstavljati, kaj bo, če bi bilo cerkev zato treba zapreti. Kako bomo pogledali ljudem v oči, ko nas bodo vprašali, kje je denar za prenovo zvonika?«

»Nekateri samo govorijo, a ko je potrebno pokazati dovolj podjetnosti in z besed preiti k dejanjem, se zajčki poskrijejo po luknjah,« je bil ciničen Lenart Groot.

»Kaaaaj?« je dvignilo Lormarja. »Meni nihče ne bo govoril, da sem strahopetec, v mesecu dni bom šel na pot in potopil ta prekleti otok in Gospod mi bo stal ob strani.« Na Lormarjevem obrazu se je pokazal tisti čudni, versko blazni izraz s krvavo obrobjenimi očmi in penasto slino v koticčkih ustnic. Njegov nasprotnik je to stanje dobro poznal in ga v osebnih dvobojih imel za nedovoljeno potezo nasprotnika. Lenart je menil, da je verska blaznost v političnih dvobojih neke vrste doping, ki pomaga nasprotniku in mu daje dodatno vztrajnost in moč, in mu nikakor ni uspelo ugotoviti, kako naj se ji zoperstavi.

»Nihče se ne bo šel privatne križarske vojne na občinske stroške. Tudi mi iz stranke Zwarteburenska podjetnost bi se zlahka odločili za turistično potovanje

na Islandijo, a mi smo odgovorna in resna stranka, ki ima dovolj dela tukaj doma!«

Kocka je torej padla. Lormar je napovedal, da se bo odpravil na pot in potopil Islandijo.

III

Zwarteburen je, razen v času poletnega festivala, umirjeno majhno mesto, tu ljudje živijo zadovoljno in ne preveč vznemirljivo življenje. A »velika kraja«, kot so meščani z gnusom označili dejanje pogoltnih islandskih bankirjev, je vnesla vznemirjenje v spokojni mir zakotnega podeželja. Vsi so se pogovarjali o izgubi denarja. Edini so si bili, da je to največja krivica, ki lahko doleti delovnega človeka, vendar so bila deljena mnenja o tem, koga izmed domačih politikov bi bilo treba pribiti na križ. Končno se je javno mnenje razdelilo na tiste, ki so polno odgovornost zahtevali od strankarskih voditeljev, in tiste, ki so bili mnenja, da je Lormar van Ede sicer storil napako, vendar pa je njegova namera, da eksemplarično pomaga božji pravičnosti pogumno in pošteno dejanje. Nekateri so celo menili, da je Lormar van Ede velik mož, eden redkih prvakov, pripravljenih, da se z dušo in telesom žrtvujejo za svoje volilno telo.

Lenart Groot zaradi strašnega političnega preobrata in neverjetne nesreče ni več zatisnil očesa. Pregarjala ga je mora lastnega političnega neuspeha in kar je bilo še hujše, Lormarjevega uspeha. Saj je vendar tudi on tiščal denar v Reykjavik, kadar je bilo to le mogoče. Zdaj ta verski blaznež niza uspehe s to bedasto idejo, njega, poštenega

podjetnika, pa vsi gledajo kot garjavega psa. Ali je temu van Edeju sploh jasno, kaj govori? In, ali je tu sploh mogoče še kaj rešiti?

Čez nekaj dni se je vznemirjenje malo poleglo, zato se je Lenart oglasil pri Jannice, da bi potipal, kakšno je razpoloženje v Regratu in maku. Jannice se je kot vsako pomlad ukvarjala z veganskimi shujševalnimi kurami. Do začetka poletja jih je toliko izboljšala, da si je do jeseni prislužila tri dodatne kilograme. Dejanje Lormarja se ji je zdelo veličastno in romantično, čeprav ni bila prepričana, ali naj ga šteje med nenasilne proteste ali zgolj med zen budistično potovanje k izvoru vsega.

Tu ni bilo kruha. Lenart je vse bolj tonil v brezupje. Ostal mu je le še Johann Alghurst in njegovi upokojenci. Kako pri bogu naj si pomaga z njimi? V stranki Srebrni Apolon niso bili uporabni za nobeno resno politično akcijo, ki se ni nanašala na zabavo, druženje in skupinske izlete. Tu je bil še Mehmed, a z njim si ni bil posebej blizu. Meho je nekoč zanj polagal tlakovce in misel na alianso z bivšim fizikalcem mu je bila nekako zoprna. A se je vseeno najavil in previdno vprašal, ali ima Meho na koledarju še kak prost termin za sestanek glede tiste islandske zadeve. Kako bi ubogi Lenart lahko vedel, da kadar nekdo na Balkanu potrebuje nasvet in pomoč, ni dnevnega reda in ne koledarčkov s prostimi termini. Je le bajram, dobrodošlica za onega na vratih. Lenart je mencial in nategoval razgovor s splošnimi ugotovitvami, kako ni dobro in kaj ni dobro, dokler se Meho ni naveličal jamranja in postavil stvari na svoje mesto.

»Ma pusti to, vsaka religija ima svoje fundamentaliste, tega je pri nas, kolikor hočeš. To, da bi potopili otok, ni neka nova ideja. Pri nas v Bosni so vsak teden hoteli potopiti kako mesto ali vas ali pa vsaj utopiti vse Bosance. Le da to ni tako preprosto, niti ni poceni. Za tak podvig ni potrebna samo absolutna norost, ampak tudi denar, podjetnost in iznajdljivost.« Meho je počasi dvignil obrvi in pogled proti Lenartu. Temu so usta visela napol odprta. Morda je trajalo trenutek predolgo, vendar se je končno le lopnil po čelu. »Bog frdaman, seveda, podjetnost, za ta podvig sta potrebna podjetnost in denar.«

»I muda, brate! Bez njih, džaba ti pare,« je zase pristavil Meho. Na naslednji izredni seji občinskega parlamenta je bil župan zelo dobre volje. V uvodnem nagovoru je vedno popolnoma zgrešil vsebino predvidene seje in tudi tokrat ni bilo čisto nič drugače. Stari van Zein je bil namreč prepričan, da parlament odloča o oživitvi sejma frizijskih molznic in semenskih bikov. Zato je pozval vse, da zamisel podprejo in na mestni trg privedejo svoje najlepše živali. Začetni zmedeni nagovor ni nikogar presenetil, saj so bili vsi navajeni, da župan vedno ustrelji mimo. Zato je bilo pričakovanje, kaj bo prinesla razprava, le toliko večje. Nikomur ni ušlo, da je Lenart Groot ves sijoč, kar je lahko pomenilo le eno. Na seji bo potegnil skrite adute iz rokava in z njimi udaril po nasprotniku. Tako se je tudi zgodilo. S svojimi vprašanji je povzročil zmedo v nasprotnikovih vrstah, pokazal je, da Lormar van Ede nima pojma, kako bo izpeljal svoj zveličavni podvig. Vendar se je udarec kmalu začel vračati, saj so ljudje hoteli vedeti, kakšne

rešitve predlaga Zwarteburenska podjetnost. Lenart se je poskusil izvleči:

»Spoštovani kolegi, vsi me poznate, zato vem, da od mene ne pričakujete ne koraka nazaj ne strahopetnih dejanj. Lahko vam le zagotovim, da česa takega, kot je umik, pri meni ne boste dočakali! Kot veste, sem od prvega trenutka načelno ZA naš podvig, vendar ga je potrebno dobro premisliti in preučiti iz vseh aspektov. Kajti le podrobno načrtovana operacija, brez nekakšnih brezglavih, fundamentalističnih, individualnih potez, nam bo prinesla to, kar hočemo, in tisto, za čemer stremimo. Ekspedicija na otok bo odlična medijska poteza. Javnost in seveda bodoče investitorje bomo opozorili na gospodarski potencial Zwarteburna.« Lenart Groot je hotel dalje govoriti glede razvoja gospodarske cone, načrtovane na zaščitenem mokrišču ob vzhodni strani mesta, a ga je ob pogledu na namrgodene obraze kolegov ta želja minila. Po tem politično predvsem pa vsebinsko praznem govoru se je razprava ustavila, saj nihče ni imel prave ideje, kako naj podvig nadaljujejo. Očitno je bilo le eno. Poti nazaj ni. Nič pametnega ni bilo na obzorju, zato so se vsi strinjali, da problem rešijo med poslovnim kosilom. Tam se bodo prvaki strank lahko manj formalno pogovorili o rešitvi. Za poslovno kosilo so vedno izbrali bližnji lokal, kjer so stregli plačnike z organsko pridelano marmelado. Vsi parlamentarci so bili navdušeni, le Mehu se je zdelo tako poslovno kosilo bizarno: »Kakav je to poslovni ručak, kad hadžije na pekmezu poslove završavaju?« Jannice se je kot vedno vljudno pozanimala, kaj je povedal Meho v

svojem domorodnem jeziku: »Ah, palačinke z organsko marmelado so bile tudi v moji domovini vedno na mizi, ko so se sprejemale velike politične odločitve.«

Jannice je bila vesela, da je organska marmelada tako pomembno navdihovala balkansko politiko: »To sem pa res vesela, saj sem bila vedno prepričana, da organsko pridelana hrana ni le zdrava, ampak ima tudi miroljubno karmo in ljudi obda z ogromno duhovno avro.«

Kljub kaotičnim razmeram je bilo na poslovnem kosilu dogovorjenih več temeljnih izhodišč za nadaljnje korake. Denar za projekt bodo zbrali s samoprispevkom občanov, zato so se tudi vsi prvaki strank prijavili k udeležbi. Le Meho se je obotavljal, saj mu zdrava bosanska logika ni pustila skoka na glavo v tako neizmerno veliko neumnost. Za prevoz do daljnega sovražnega ozemlja bodo uporabili stari vlačilec, ki stoji v južnem kanalu verjetno še od druge svetovne vojne. Zapletlo pa se je pri sestavi posadke za vlačilec, saj Lormar van Ede nikakor ni želel biti na isti barki kot Lenart Groot. Druga plat resnice je bila, da na vlačilcu ni bilo dovolj prostora za vse člane ekspedicije, potrebno opremo in živila za potovanje čez severni Atlantik. Jannice se je medtem spomnila, da za plovbo po oceanu potrebujejo rešilni čoln. Seveda mora biti dovolj velik in prostoren, saj je znano, da so se nesrečni brodolomci do rajskih tropskih otokov lahko vozili tudi več tednov. V nekem skladišču so res našli rešilni čoln, ki je nekoč visel z boka prekoceanske križarke. Po njeni upokojitvi so lastniki rešilne čolne prodali, saj bi lahko služili kot odlične ribiške barke, a so navadno končali

v lopah ali garažah. Tam so jih novi lastniki dolga leta obnavljali in predelovali, na njih posedali s pivom v roki in sanjarili, kako bodo nekoč pristali na peščenih obalah Fidžija. A po letih investicij in pogumnih načrtov se je navtično navdušenje navadno umaknilo in čolnov nikoli več ni zmočil slan pršec. Tudi lastnik tega rešilnega čolna je že zdavnaj izgubil veselje do ribarjenja in kakršnekoli plovbe. Z veseljem se je rešil naložbe, ki je zahtevala denar in prostor v lopi in zaradi katere se je predvsem napolnjal ženinega nenehnega opominjanja zaradi nasedlega projekta. Zato pa se je zvardeburenska flota pomembno povečala. Malo je bilo nerodno le, da je bil čoln približno dva metra daljši kot vlačilec. Zdaj je bilo treba razmisliti, kako bodo obesili rešilni čoln na bok ladje in že vnaprej preprečili možnost tragedije, kot so jo izkusili nesrečniki na Titaniku. Vendar se to nekako ni izšlo. Vsekakor bi bilo bolje obesiti vlačilec na rešilni čoln, vendar potem plovilo ne bi imelo motorja. Navtična prepreka se je zdela kar prevelika, dokler se Meho ni spomnil, da je vlačilec ladja za vleko, zato lahko rešilni čoln vleče, obenem pa lahko na njem potuje tudi druga polovica posadke.

Rešeno! Odprto je ostalo le še zadnje vprašanje. Kako potopiti otok? Rešitev je prišla iz najmanj pričakovane smeri. Župan van Zein, ki se je namesto z razpravo spopadal s palačinkami, je za trenutek odložil nož in vilice:

»Včasih smo jih torpedirali, preklete Američane, naš U-Boot je potopil dve tovorni ladji in eno potniško. Po pomoti, tako je rekel kapetan Lerher, zato so nam priznali tri tovarne ladje.«

»Robert, prosim, ne vtikaj se v politične razprave, to vendar ni korektno,« ga je opomnila zapisničarka na sestanku, Marike. Postavna županova poslovna sekretarka je bila tudi njegova negovalka in, kot je bilo vsem znano, glavna dedinja v županovi oporoki. Trudila se je, da bi van Zein v javnosti čim manj govoril ter tako ohranil vsaj nekaj dostojanstva. Po drugi strani je bilo tudi res, da je bil župan manjše postave in da je nemška mornarica konec štiriinštiridesetega mobilizirala nekatere mlajše letnike visoke meter petišestdeset ne glede na nacionalno pripadnost.

»Tako, s torpedom jih bomo,« je skočil Lormar.

Po krajšem premisleku je navdušenje upadlo. »Torej, ali imamo v Zwarteburnu kakšen uporaben torpedo?«

»Ja, kje pri hudiču naj zdaj dobimo torpedo?« Lenart še vedno ni bi preveč navdušen nad dogajanjem, ki ga ni imel pod nadzorom.

»Torpedo je beseda iz sedmih črk, kar je ugodno, verjamem, da bo torpedo odpiral srčne čakre.« Vsi so se obrnili proti Jannice, ne preveč prepričani, da gospa res ve, kaj je torpedo. Nastala je tišina. Izkušeni politični veljaki so začutili, da so zašli v slepo ulico. Vedeli so, da jih tu čaka blamaža in sramotni konec. Ljudje so čakali na veliki dogodek, ekspedicija je postala tako resnična, da je ni bilo več mogoče odpraviti s plehkimi obljubami in floskulami.

»Dovolite, jaz vem za povsem soliden torpedo. Če sem odkrit, tak torpedo je pri meni doma in vesel bi bil, če bi malo pohiteli. V stranki Srebrni Apolon nas zelo skrbi, da se bo odprava zavlekla, zato se lahko zgodi, da bomo ob priložnostna druženja v toplih poletnih nočeh.

Vsem se zdi, da imajo upokojenci neskončno veliko časa, vendar je resnica prav nasprotna, nam se najbolj mudi. Prilika letos izgubljena, morda ne vrne se nobena ... več. « Johann Alghurst je utihnil, ko se je srečal z zaprepadenimi pogledi vseh navzočih. Bil je zadnji, pri katerem bi človek pričakoval torpedo. Johann je bil mil človek. Kot frizerski mojster je skrbel, da so bili ljudje urejeni in da so se tako tudi počutili. V poslanstvo svoje stranke je zapisal, da so na svetu ljudje takšni ali zelo drugačni, vsi pa si zaslužijo urejen videz in prijetno družbo. V Zwarteburnu so imele gospe v tretjem življenjskem obdobju plave lase, primerne velike zlate ogrlice, moškim v modrih smokingih z dvorednimi gumbi in v belih skrbno zlikanih hlačah pa so se vedno bleščali naoljeni črni lasje, medtem ko so romantični videz poudarjale tanke, prstrižene brčice.

Johann je ob teži pogledov povесil glavo, kot da mu je nerodno zaradi nespodobnosti, ki jo s sabo nosi resnica, da ima doma torpedo.

»Vidi ti njih. Ja mislo da samo kod nas u Bosni u podrumu ima zamotan arsenal.« Jannice je z vljudnim nasmeškom pogledala Meha.

»Samo pravim, da je Nizozemska čudovita dežela, kjer imajo ljudje izjemen čut za ohranjanje vredne kulturne dediščine. Prav zato je toliko navijačev Arsenalu tudi v Bosni.«

»Ajaksa, če dovolite, Nizozemci imamo Ajaks,« ga je vljudno popravila Jannice.

»Saj veste, da sem hišo podedoval po teti Sonji, ki je izginila ob koncu vojne. Govorilo se je, da so jo odpeljali

Nemci. Verjetno so jo res. Nekoč je bil iz kleti dostop do kanala, potem so tista vrata zazidali. Po veliki vodi v začetku devetdesetih sem pomislil, da bi bilo morda pametno postaviti mizico z dvema naslonjačema na ploščad ob kanalu. Stoletna velika voda je bila namreč mimo, zato bi ob mizici lahko kar nekaj desetletij v miru pili kavo. Tega sicer nisem razlagal svojim strankam, vendar vam danes lahko povem, da je med kanalom in kletjo še en prostor, v katerem so bile zelo različne reči. Velike škatle s cigareti so že povsem razpadle, ampak kdo bi verjel, konzerve so bile skoraj popolnoma ohranjene. In seveda steklenice z vini. Veste, na stara leta je kozarec vina zdravilo, upokojenci pa nimamo prav velikih pokojnin.«

Oh, ko bi javnost vedela, kakšno vino je bilo v tisti kleti! Spomin na čase, ko so na sejah upravnega odbora stranke Srebrni Apolon pili najbolj izbrano vinsko arhivo v Evropi in morda na vsem svetu, je Johanna vedno navdal s sladko melankoholično nostalgijo.

»No, med drugim je v kleti v nekakšnem zaboju tudi še kar velik torpedo, če se ne motim. Že nekaj let nisem pogledal v tisti zaprašeni prostor. Seveda je zaboj prevelik, da bi ga človek premikal. Vem, da bi moral poklicati gasilce, ampak bi prišli obuti v težke blatne škornje. Potacali bi vso hišo,« je Johann s prepričljivim glasom povedal v svoj zagovor.

Parlamentarna večina se je strinjala, da bi tudi sami zelo težko gledali kako protibombne enote tekajo v blatnih škornjih po njihovih stanovanjih. Ne nazadnje, če bi ljudje vse počeli skladno z zateglo evropsko zakonodajo,

tudi torpeda ne bi imeli. Ne bi mogli obraniti domačega mesta, ne demokracije v njem. Nesramni islandski špekulanti bi se iz njih še norčevali.

Sestanek se je zaključil presenetljivo uspešno. Dogovorili so se, da javnosti predstavijo potovanje kot plovbo protesta, demonstracijo odločenosti in upora proti islandskim roparjem. Torpedo so seveda previdno zamolčali. Zbrali bodo sredstva in krenili na pot. Predvsem so vsi želeli videti torpedo. V stanovanju pri Johannu so čevlje sezuli in jih spet obuli šele na stopnicah v klet. Prostor očitno res ni bil pogosto v uporabi. Medla svetloba je osvetljevala črnoborzijansko skrivališče. To je še po petinšestdesetih letih kazalo na poslovne kvalitete Johannove tete Sonje. Če bi skupina občinskih parlamentarcev takrat imela oči še za kaj drugega kot torpedo, bi lahko videla pravo bogastvo Tutankamonove grobnice. Le Meha je pograbila otožnost.

»To je k'o u garaži komšije Alana Huseinbegovića, Toka-Džeka, devedeset četvrte. Trebali bi i mi u Sarajevu napraviti turu po švercerkim tunelima i podrumima.« Spotoma je razložil Jannice, »da se v starih kletih skriva velik ekonomski potencial in da bi stare opuščene kleti tudi v Bosni pokazale neslutene turistične kapacitete«.

Torpedo je bil v odličnem stanju. Zavit v pomaščen papir je bil še vedno v čvrstem oprijemu hrastovih opornikov, ki so ga varno držali in varovali, da se ni skotalil po tleh. Le lesena škatla, namenjena hrambi debele železne cigare, je že dodobra razpadla. Lenart Groot je zmagoslavno skočil do orožja in s kovinskim ključem potrkal po njem, kot bi hotel preizkusiti, ali zadeva še deluje.